

Mis on laste seksuaalne väärkohtlemine?

Laste väärkohtlemine on lapse füüsilist ja psüühilist heaolu alandav käitumine, mis seab ohtu tema eakohase arengu ja tervisliku seisundi. Emotsionaalse väärkohtlemisega tekitatakse pingeseisund, mis võib põhjustada lapse emotsionaalsele arengule raskeid või pöördumatuid kahjustusi. Füüsiline väärkohtlemine on tahtlik füüsilise jõu kasutamine, mis võib põhjustada lapsele kergemaid, raskemaid või eluohtlikke füüsilisi ja psühholoogilisi kahjustusi. Seksuaalne väärkohtlemine on võimu, seksuaalsete või muude vajaduste rahuldamise eesmärgil toime pandud seksuaalse sisuga kontaktne või mittekontaktne tegevus täiskasvanu või teise lapse poolt, kes vanuse või arengutaseme tõttu on lapsega vastutus-, usaldus- või võimusuhetes. Lapse hooletussejätmine on vanema, vanema elukaaslase, vanavanema jm lähisugulase või seadusliku hooldaja kohustuste mittetäitmine lapse füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse arengu eest hoolitsemisel, see võib kahjustada lapse eakohast arengut ning vaimset ja füüsilist tervist. Last kahjustab ka teiste pereliikmete vahelise vägivalda nägemine ja kuulmine. (WHO, 2010. Preventing Intimate Partner And Sexual Violence Against Women. Taking Action And Generating Evidence.)

Seksuaalne väärkohtlemine on lapse kaasamine seksuaalsesse tegevusse, mille sisust ta ei saa täielikult aru, millele ta ei ole võimeline andma adekvaatset nõusolekut ning mis astub üle seadustest või ühiskonna sotsiaalsetest normidest. Seksuaalne vägivald lapse vastu on võimu, seksuaalsete või muude vajaduste rahuldamise eesmärgil toime pandud seksuaalse sisugakontaktne või mittekontaktne tegevus täiskasvanu või teise lapse poolt, kes vanuse või arengutaseme poolest on vastutus-, usaldus- või võimusuhetes lapsega.

Märgid, mis viitavad lapse seksuaalsele ärakasutamisele

LASTE JA TEISMELISTE NORMAALNE SEKSUAALKÄITUMINE, MIS EI VAJA ERITÄHELEPANU

Seksuaalse huvi areng vastab lapse vanusele. Lastevahelisi seksuaalseid mängu iseloomustab võrdsus (osalevad samas vanuses ja sama arengutasemega lapsed) ja uudishimu. Mängud on eakohased, uudishimu on loomulik. Täiskasvanute tähelepanu ja sekkumine vähendab seksuaalmänge. Huvi seksuaalsuse vastu on tasakaalus huviga teiste tegevuste vastu.

LASTE JA TEISMELISTE SEKSUAALKÄITUMINE, MIS VAJAB HOOLIKAT TÄHELEPANU

Ülemäärane seksuaalne aktiivsus. Seksuaalkäitumine erineb loomulikust lapselikust uudishimust. Vanusele mittevastavad teadmised seksuaalsusest. Täiskasvanutepoolne käitumise avastamine ei peata seksualiseeritud käitumist.

LASTE JA TEISMELISTE SEKSUAALKÄITUMINE, MIS VAJAB KOHEST SEKKUMIST

Ülemäärane huvitumine pornograafiast. Seksuaalsete mängudega kaasnevad tunded ja emotsioonid, mis on seotud süü, häbi või hirmuga. Teiste laste kaasamine

mängudesse nende äraostmise, ähvarduste või jõuga. Kaasatud lapsed on vanuse, küpsuse või intellekti poolest mängu algatajast väga erineval tasemel. Ilmsed erinevused kaasatud laste vanuses, küpsusastmes ja intellektis. Ohver räägib vägivallast, mida iseloomustab oraalne, anaalne või vaginaalne penetratsioon või muu hirmutav käitumine.

Lapse seksuaalsest väärkohtlemisest rääkimine ning seda pärssivad tegurid

Siin on nimekiri võimalikest märkidest, mis võivad kahandada laste soovi toimunud seksuaalsest vägivallast teistele isikutele rääkida.

- Laps võib salata väärkohtlemise toimumist, kuna teda on vägivalla kasutamisega või füüsilise karistamisega hirmutatud.
- Lapsi sunnitakse vaikima pannes neile vastutus perekonna lagunemise, ema kurjaks saamise või muude halbade sündmuste eest, mis perekonnas võiksid juhtuda, kui laps avalikustab intsesti.
- Hirm avalikukstulemise tagajärgede ees perekonnale. Laps tajub, et avalikustamine toob kaasa sündmuste laine, mida ta ei oska ette ennustada ega ammugi mitte kontrollida. Hirm teadmatuse ees pärsib aga juhtunust rääkimist. Näiteks ei taha lapsed teha emale haiget, kui nad räägivad isa väärast käitumisest. Samuti kardavad lapsed lahutust.
- Lapse kognitiivsed ja arengulased piirangud (sõnavara puudumine).
- Emotsionaalsed takistused: häbi tunne, alanduse ja piinlikkuse tunne, enesesüüdistamine.
- Laps on „ära ostetud“ altkäemaksude ja hüvitiste kaudu.
- Väärkohtleja on lapsega seotud (pereliikme puhul on teatamine keerulisem, mittepereliikmest väärkohtlejast räägitakse kergemini).
- Suhted väärkohtlejaga (sh lojaalsus väärkohtlejale, emotsionaalne side väärkohtlejaga, eriti tingimustes, kui teiste pereliikmetega on jahedad suhted).

Allikas URL: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/laste-seksuaalne-vaarkohtlemine/mis-lasteseksuaalne-vaarkohtlemine>